

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888. Första Kammaren. N:o 41.

Fredagen den 11 Maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 61, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel;

n:o 62, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel;

n:o 77, i anledning af åtskilliga angående de kongl. teatrarne framställda förslag;

n:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tiondefrihet för Höganäs stenkolsverk; samt

n:o 79, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om eftergift å 1887 års arrende för en del kronoegendomar samt om befrivelse från utgifvande till kronan af vissa s. k. skilnadsarrenden.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 80, till Konungen, med anhållan om inledande af underhandlingar med norska regeringen om nya bestämmelser i kongl. förordningen den 29 maj 1874 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden.

Anmälades och bordlades sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 6, med hemställan om anvisande af medel till godtgörelse åt det af utskottet begagnade kanslibitråde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades friherre *Barnekow* under tio dagar från och med morgondagen.

Anställdes, jemlikt 65 § riksdagsordningen, omröstning öfver följande, af statsutskottet i dess memorial n:o 62 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen på det sätt bifaller Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen för inköp af Åkers krutbruk i Åkers socken af Södermanlands län samt inlösen af der befintliga kruttillverkningsmaterialier m. m. beviljar 92,592 kronor och deraf för år 1889 anvisar 21,960 kronor, dock under vilkor *att* det beviljade beloppet skall utgå af det å riksstatens fjerde hufvudtitel uppförda förslagsanslag å 50,000 kronor till salpeteruppköp och detta anslag icke får öfverskridas under något af de år, under hvilka liqvider i och för omförmälda inköp och inlösen skola af anslaget utgå; *att* kronan ej tillförbindes någon skyldighet att inlösa eller någon utgift för öfvertagande af de brukets nuvarande egare tillhöriga, å hemmanet Rocksta belägna byggnader och fasta inrättningar, som ej i kraft af öfverenskommelsen blifva kronans egendom, samt *att* personal ej får på sådant sätt vid krutbruket anställas, att deraf kan föranledas uppförande å stat af aflöning för densamma eller beredande åt personalen af med någon statsutgift förenad pensionsrätt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande förslag ej vunnit Riksdagens bifall.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 70;
Nej — 21.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 267, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen der-

städes utfallit med 89 ja och 109 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 159 ja och 130 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Föredrogos och biföllos statsutskottets den 9 i denna månad bordlagda utlåtande och memorial:

n:o 63, angående gratifikationer åt tjenstemännen och vaktbetjente i Riksdagens tryckeriexpedition samt en vaktmästare inom Andra Kammaren; och

n:o 64, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret.

Föredrogos och lades till handlingarna statsutskottets den 9 innevarande maj bordlagda memorial n:o 65, med anledning af väckt fråga om tillbyggnad af riksdagshuset.

Föredrogos och biföllos bankoutskottets den 9 i denna månad bordlagda memorial:

n:o 11, i fråga om ändringar i gällande reglemente för riksbanken äfvensom i aflöningsstaten för samma bank;

n:o 12, med förslag till ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna; och

n:o 13, angående instruktion för nästkommande Riksdags bankoutskott.

Herr statsrådet friherre *von Essen* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående beviljande af ett kreditiv att under vissa förutsättningar användas till understöd åt personer, som innehafvt anställning vid kongl. teatrarne.

Denna kongl. proposition blef härpå föredragen och hänvisad till statsutskottet.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 74, till Konungen, angående uppförande å Helgeandsholmen af tvenne skilda byggnader för Riksdagen, riksbanken, riksgäldskontoret och justitieombudsmansexpeditionen m. m.; äfvensom

n:o 75, till fullmäktige i riksbanken, angående samma ämne.

Påbörjades uppläsning af sammansatta stats- och bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 76, till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående uppförande å Helgeandsholmen af tvenne skilda byggnader för Riksdagen, riksbanken, riksgäldskontoret och justitieombudsmansexpeditionen m. m.; men, sedan friherre *Åkerhielm* begärt skrifvelseförslaget på bordet, afbröts uppläsningen och bordlades förslaget.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Wallberg* från och med den 14 i denna månad intill slutet af innevarande riksdag.

Justerades ett protokollsutdrag för den 9 innevarande maj och sex protokollsutdrag för detta sammanträde.

Justerades protokollen för den 3 och 4 i denna månad, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,10 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 11 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 64, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. ecklesiastikdepartementet; och

n:o 65, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Anmäldes och bordlades:

bevillningsutskottets betänkande n:o 19, i anledning af väckt motion om restitution i vissa fall af tull å materialier och inventarier för i Sverige byggda fartyg;

bankoutskottets memorial n:o 14, om antagande af ackord för ett till Sven Johansson i Kråknabben utlemnadt s. k. omsättningslån; och

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 23, i anledning af förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om undersökning af svenska sjöfartsnäringens tillstånd m. m.

Justerades ett protokollsutdrag rörande statsutskottets ofvannämnda förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 73, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om ändring i kongl. förordningarna den 26 april 1861 angående dels en allmän hypoteksbank för riket samt dels de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtande n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af ett kreditiv att under vissa förutsättningar användas till understöd åt personer, som innehaft anställning vid de kongl. teatrarne.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att de ärenden, som blifvit denna dag första gången bordlagda, skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Justerades ytterligare ett protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 7,29 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 12 Maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollen för den 5 i denna månad.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag
dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

- n:o 81, angående sammanslagning af post- och telegrafverken;
 - n:o 82, angående skydd åt statens postverk mot intrång i afseende å befordran af slutna bref samt af brefkort; och
 - n:o 83, angående utarbetande och framläggande af förslag till ordnande af döfstummeundervisningen i riket;
dels äfven till paragrafer i riksdagsbeslutet:
 - n:o 20, angående ändringar i skiftesstadgan den 9 november 1866;
 - n:o 21, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i Riksbanken;
 - n:o 22, angående tiden för inträdet af kommunal rösträtt, då denna utöfvas för fast egendom;
 - n:o 23, angående ändrade föreskrifter i fråga om arfvode för konkursbos förvaltning;
 - n:o 24, angående förbud för ledamöter af sparbanks styrelse och styrelsen biträdande tjänstemän att ikläda sig borgensansvar för lån af sparbankens medel;
 - n:o 25, rörande ändrad lydelse af § 7 i förordningen angående sparbanker den 1 oktober 1875;
 - n:o 26, angående skatt å vissa enskilda telefonanläggningar;
 - n:o 27, angående vissa delar af tullbevillningen; samt
 - n:o 28, angående bankovinsten.
-

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 67, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående aflöningsstat för tjenstepersonalen vid folkskolelärares pensionsinrättning m. m.;

n:o 68, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fortsättande under år 1889 af arbetena på nya kasernetablissemang för svea lifgarde och andra lifgardet m. m.;

n:o 69, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall åt värnpliktige för inställelse vid inskrifningsförrättningar och samlingsplatser;

n:o 70, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående rätt för pensionsmessige officerare och underofficerare vid marinregementet att från anslaget till nämnda regemente såsom pension åtnjuta skillnaden mellan innehafvande lön och dem tillkommande pension från amiralitetskrigsmanskassan; samt

n:o 71, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om förändrad lydelse af punkt 2 mom. b i grunderna för armébefällets pensionering.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och bankoutskottets under gårdagen bordlagda förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 76, till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående uppförande å Helgeandsholmen af tvenne skilda byggnader för Riksdagen, riksbanken, riksgäldskontoret och justitieombudsmansexpeditionen m. m.

*Kreditiv till
understöd åt
personer, an-
ställda vid de
kongl.
teatrarne.*

Föredrogs statsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af ett kreditiv att under vissa förutsättningar användas till understöd åt personer, som innehaft anställning vid kongl. teatrarne.

Herr statsrådet friherre von Essen: Vid första påseendet synes det, som om detta förslag skulle vara i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition, och första delen af samma förslag innebär ock ett bifall till densamma. Men då man läser slutstrofen, skall man finna, att saken invecklar sig något. Åtskilliga ledamöter af kammaren hafva kanske icke tagit i betraktande, hvad som innebäres i denna senare del af förslaget. Jag åsyftar dessa ord: "dock att af det således anvisade beloppet icke må utgå mer än som finnes erforderligt, sedan i främsta rummet till ändamålet användts hvad som blifvit öfver af det till betäckande af bristen från spelåren 1883—1888 beviljade anslag." Denna slutstrof innebär, att de 30,000 kronor, som varit afsedda att begagnas för den händelse någon teaterverksamhet skulle förekomma under höstmånaderna, förmenas Kongl. Maj:t att för detta ändamål begagna; de skola i första rummet användas att betäcka bristen, i fall den skulle öfverskrida 99,000 kronor, och sedan till att

understödja de nödlidande. Men att understödja någon teaterverksamhet, dertill få de icke användas. Kammarens ledamöter torde kanske påminna sig, att bristen beräknats till 129,000 kronor. De 30,000 kronor af årsanslaget för detta år, som voro afsedda för höstmånaderna, hafva blifvit lyftade i början af året och använda under vårmånaderna. Derför upptogos de och lades till de 99,000 kronorna, för att af Riksdagen täckas, så att Kongl. Maj:t skulle vara i tillfälle att begagna dessa 30,000 kronor, i händelse någon teaterverksamhet under hösten skulle förekomma. Den kongl. propositionen utföll så, att Andra Kammaren beviljade ett anslag af endast 99,000 kronor, hvaremot Första Kammaren beviljade 129,000 kronor, och i den gemensamma voteringen blef sistnämnda belopp af Riksdagen beviljadt. Nu är det klart, att denna slutmening i statsutskottets betänkande innebär, att dessa 30,000 kronor blott få användas att betäcka bristen, om den öfverstiger 99,000 kronor, men icke få användas att bedrifva teaterverksamhet under höstmånaderna, i fall det skulle vara möjligt att begagna sig af den stora teatern, hvilket ännu icke är känt. Detta gör, att den kongl. propositionen blifvit betydligt reducerad till sitt omfång. Jag föreställer mig dock, att då Riksdagen nu arbetar under sina sista timmar, och då ingen reservation i detta hänseende förekommit inom statsutskottet, så är det icke antagligt att Kongl. Maj:ts proposition kan vinna bifall af Riksdagen, äfven om Första Kammaren skulle förena sig derom. Följden skulle blifva, att en gemensam votering blefve nödvändig, hvilken skulle förlänga riksdagen, och jag tror, att ett allmänt missnöje skulle deraf uppkomma, hvarigenom utgången af den gemensamma voteringen blefve ganska oviss. Af detta skäl, och då de 40,000 kronorna äro för det afsedda ändamålet erhållna, synes det mig icke ens vara skäl att söka vinna bifall till Kongl. Maj:ts proposition, utan att man bör antaga hvad utskottet i detta betänkande föreslagit.

Herr Törneblad: Jag tänker icke vara mångordig. Jag vill endast nämna, att statsutskottet vid sin behandling af denna fråga utgick från det faktum, att Kongl. Maj:ts proposition angående ett anslag af 129,000 kronor till betäckande af bristen var bifallen, oakadt den i samma proposition förefintliga hemställan om, att teaterverksamheten skulle för statens räkning kunna få fortfara i en eller annan form, icke blifvit bifallen på annat sätt, än hvad Andra Kammarens beslut innefattar. Under sådana förhållanden tror jag, att många inom Riksdagen hade antagit, att den lägre summan för bristens betäckande skulle blifva Riksdagens beslut. Men då nu Riksdagen gifvit 30,000 kronor derutöfver, men dessa icke lära numera kunna vara disponibla för teaterverksamhet för statens räkning, och det är minst sagdt tvifvelaktigt, om de kunna användas för den teaterverksamhet, som afses i Andra Kammarens beslut, så trodde man i statsutskottet, att genom detta beslut icke någon verklig inskränkning i Kongl. Maj:ts disposition skulle göras. Det gälde för öfrigt icke att föreslå det *bästa* beslutet, utan det *bästa möjliga*.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Kreditiv till understöd åt personer, anställda vid de kongl. teatrarne.
(Forts.)

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Efter det öfverläggningen rörande det nu föreliggande utlåtandet förklarats slutad, biföll Kammarerna hvad utskottet deri hemställt.

Föredrogos och biföllos nedannämnda under gårdagen bordlagda ärenden:

sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 6, med hemställan om anvisande af medel till godtgörelse åt det af utskottet begagnade kanslibiträde;

bevillningsutskottets betänkande n:o 19, i anledning af väckt motion om restitution i vissa fall af tull å materialier och inventarier för i Sverige byggda fartyg;

bankoutskottets memorial n:o 14, om antagande af ackord för ett till Sven Johansson i Kråknabben utlemdt s. k. omsättningslån; samt

Första Kammarernas tillfälliga utskotts utlåtande n:o 23, i anledning af förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om undersökning af svenska sjöfartsnäringens tillstånd m. m.

*Ifrågasatt
utgifvande
af en stats-
tidning.*

Föredrogs å nyo Första Kammarernas tillfälliga utskotts den 8 och 9 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 22, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om utgifvande af en statstidning för legala tillkännagifvanden m. m.

Herr Sundberg: Om den motion, som har gifvit anledning till det nu föredragna betänkandet, torde man med skäl kunna säga, att den är icke inspirerad af någon välvilja mot svenska akademien. Orden i denna motion äro visserligen ganska vänliga, och de innehålla åtskilligt om en ersättning åt akademien, i fall motionärens förslag vunnit framgång, men jag bekänner dock, att man kan knappast undgå att läsa mellan raderna någonting annat, som jag helst vill undvika att vidröra och som sannerligen icke är för akademien uppmuntrande. Emellertid erkännes tacksamt, att det välvilliga talesättet har ytterligare blifvit förökadt af det Andra Kammarernas utskott, som i första rummet har behandlat motionen, och att detta är ännu ytterligare fallet med denna kammarers utskott, som också har framställt ett, efter mitt förmenande, vida mer praktiskt och acceptabelt förslag. Med detta utskott instämmer jag således för min del mycket gerna i allt hvad det har yttrat angående olämpligheten af en under regeringens kontroll af särskild embetsman utgifven officiel tidning, äfvensom i allt, hvad det har yttrat rörande åtskilliga andra vanskligheter, som

onekligen ingå i Andra Kammarens beslut. Men icke desto mindre nödgas jag ogilla det förslag, som utskottet här bar framlagt, dels emedan det i min tanke är obehöfligt, och dels därför att det innebär ett uppslag till underkännande eller intrång på hvad jag anser vara svenska akademiens ovedersägliga rätt. Hvarför jag vågar äfven framkasta detta sista påstående, skall jag strax hafva äran närmare förklara.

Utskottet erkänner på ett ganska högsinnadt sätt, att om akademien skulle hafva begått någon försumlighet i fråga om förnyelse af det privilegium, som Konung Gustaf den tredje den 20 december 1791 meddelat henne i fråga om Post- och Inrikes Tidningars utgifvande, så bör denna försummelse icke bestraffas med ett så hårdt straff, som det skulle vara att rent af beröfva akademien det ekonomiska vilkoret för hela hennes existens. Men utskottet utgår dock, likasom motionären, och likasom Andra Kammaren och Andra Kammarens utskott, uppenbarligen från det antagandet, att det nämnda privilegiet är förverkad, och att man således icke längre har någon säker rättsgrund att stå på. Detta torde emellertid bero på en mindre fullständig kännedom om privilegiibrevets natur och innehåll. Huru nu dermed närmare förhåller sig, skall jag bedja att få något utförligare förklara, och för att kunna förklara det, blir en liten historisk öfversigt nödvändig. Den skall blifva helt kort, och jag skall icke länge upptaga kammarens tid.

Det är en för oss alla känd sak, att 1766 och 1774 års tryckfrihetsförordningar icke stadgade något om litterär eganderätt. Hvar och en, som ville utgifva en skrift, periodisk eller annan skrift, och ville hafva trygghet för sin eganderätt, han hade att förskaffa sig ett kongl. privilegium, för att genom detta privilegium blifva fredad från den litterära produktens eftertryck. Ett sådant privilegium beviljade Konung Adolf Fredrik 1760 åt dåvarande post-öfverdirektören och Statssekreteraren Benzelstjerna för den tidning, som då bar namnet Inrikes Tidningar, och detta åt Benzelstjerna gifna privilegium öfverflyttades sedan af Konung Gustaf den tredje år 1791 på svenska akademien. Detta privilegiibref innehöll, såsom de vanligen gjorde, den tidens privilegiibref, åtskilliga straffbestämmelser för den, som icke iakttog hvad brevet stadgade. Nu är det temligen tydligt, att 1812 års tryckfrihetsförordning häri gjorde en förändring. Den tillerkände nemligen eganderätt till en skrift åt skriftens författare, och hela det förr mycket utsträckta privilegiiväsendet i fråga om skrifter, som skulle tryckas, det upphörde således helt naturligt med denna tryckfrihetsförordnings utgifvande, emedan det ansågs icke mera behöfligt. Hvad särskildt rättigheten att utgifva tidningar vidkommer, så veta vi, att denna tryckfrihetsförordning medgifver denna rätt åt hvarje välfrejdad man, som anmält sig till en sådan tidnings utgifvande, och rättigheten att aftrycka tidningars innehåll blef så godt som obegränsad. Här hade således nya förhållanden inträdt, som gjorde, att i denna del kunde Konung Gustaf den tredje privilegium numera anses förfallet. Ett privilegium kan nemligen, såsom bekant är, försvinna på två sätt: antingen så, att det dödas, d. v. s. sjelfva

*Ifrågasatt
utgifvande
af en stats-
tidning-
(Forts.)*

*Ifrågasatt
utgifvande
af en stats-
tidning.
(Forts.)*

privilegiet upphäfves, eller så, att det utslocknar, såsom det heter, derigenom, att allmän lag medgifver åt många andra samma rättighet, som privilegiet innehöll, och privilegiet således förfaller af sig sjelf. Detta gjorde väl också, att i denna del svenska akademien icke ansåg sig behöfva eller böra begära någon förnyelse enligt den anvisning, som tryckfrihetsförordningen lemnade, af det privilegium, som Konung Gustaf lemnat akademien, utan lät bero vid hvad som var stadgadt genom 1812 års tryckfrihetsförordning. Det vill med andra ord säga — åtminstone uppfattar jag saken så — att akademien icke gjorde sig skyldig till någon försumlighet, utan lät saken vara sådan den var, och gälla hvad den måste gälla enligt ofta åberopade tryckfrihetsförordning. Men märkom dock väl, mine herrar: privilegiibrevet innehöll icke detta blott, att svenska akademien eger att utgifva denna tidning, utan åtskilligt annat, som icke har med tryckfrihetsförordningen att göra, och således *icke är upphäfdt*, utan *eger full gällande kraft*. Jag skall bedja att få erinra hvad detta är. Det heter nemligen i resolutionen, att akademien tillerkännes vissa förmåner. Dit hör, att tidningen afgiftsfritt befordras till landsorten genom postverket, hvilken förmån naturligtvis, när stämpelskatten infördes, försvann. Vidare är det en hel hop förmåner, som angå beröringen med svenska postkontoret i Hamburg, vissa förmåner att från poststyrelsen erhålla upplysningar o. s. v. Men jag skall icke besvara med att räkna upp alla dessa specialiteter, derför att på dem har akademien aldrig lagt någon vikt, och förändrade tidsförhållanden dessutom hafva medfört, att hon icke heller nu mera kan lägga någon vikt derpå. Men deremot har akademien på det starkaste försvarat och försvarar ännu 5:te punkten i Kongl. Maj:ts bref af den 20 december 1791. Der stadgas nemligen: "inga andra kungörelser rörande testamenten, skuldfördringsmål, konkurser, auktioner, förmynderskap, tjenstledigheter och förordnanden, markegångstaxor m. m. anses såsom i laga ordning utgifne, än de, som i oftanämnde Post- och Inrikes Tidningar blifvit införda"; och detta stadgande har fått sin ekonomiska komplettering genom det två dagar senare till kollegier och embetsverk utfärdade kongl. cirkulär, hvori det heter, att "som kungörelser eller s. k. notifikationen icke anses medföra laglig verkan, så framt de icke intagas i dessa Post- och Inrikes Tidningar, men akademien icke kan förbindas att med sin bekostnad derom besörja, så böra vederbörande, hvilka icke redan genom särskilda kongl. resolutioner derifrån äro frikallade, när kungörelser insändas, tillika derför erlægga betalning enligt den taxa, akademien allmänheten i tidningen meddelar, öfver hvilket allt, i hvad på Eder ankommer, I hafven att hålla allvarsam hand". Trots detta skarpa stadgande inträffade icke desto mindre, att vederbörande embetsverk ganska ofta undandrogo sig den skyldighet, som genom detta bref och cirkulär var dem ålagd. Framför allt tyckte de icke om att erlægga betalning för publikationerna, som skulle införas. Akademien lät för sin del mycket i den vägen passera en tid bortåt, emedan tidningen icke hade så många konkurrenter på den tiden, som den sedan fick, och genom tidningens dåvarande spridning fick aka-

demien en inkomst, med hvilken den i alla fall kunde vara belåten. Men på 1830-talet, när tidningarna började växa i antal på ett dittills alldeles oerhördt sätt, så måste akademien söka hjälp och skydd hos Kongl. Maj:t, och den fick ock ett sådant i den kongl. kungörelsen den 28 november 1835 och kongl. brefvet 1 februari 1836, hvarigenom Kongl. Maj:t förordnade, att de räkningar, som af Post- och Inrikes Tidningars redaktion blifvit eller framdeles kunde blifva meddelade å de af vederbörande myndigheter införda annonser, skulle godtgöras af medel, hvilka dertill af Kongl. Maj:t då angäfvos.

Det är denna kungörelse af 1835 och detta bref af 1836, som verkligen äro en förnyad bekräftelse, i fall annars en sådan kunde anses behöflig, hvilket den icke är, på de äldre privilegierna af Gustaf III, att alla legala annonser och kungörelser skulle i Posttidningen införas.

Huru är det då, i korthet sagdt, ståndt med hela privilegiiifrågan? Jo så, att privilegiet att utgifva Post- och Inrikestidningarna kan, såsom jag redan medgifvit, anses vara förfallet, men att privilegiet att, så länge akademien utgifver förbemälda tidning, den eger att der få alla de nämnda legala publikationerna införda, ännu eger full laga och gällande kraft. Så står det till med saken.

Det är nu emellertid denna donation, såsom den ofta kallas, eller förmån, som man ifrågasätter att hos Kongl. Maj:t göra en anmälan om, naturligtvis till indragning eller åtminstone en betydlig kring-skärning, och det gör man på en tid, när detta samfund, som dock har fått sig ett ganska högt och viktigt intresse anförtrödt, till följd af det stora pågående ordboksarbetet, som kräfver stora medel, bättre än någonsin tillföre behöfver sina ganska måttliga tillgångar. Det må ursäktas mig, mine herrar, om jag vågar betvifa, att denna kammare ville bidraga till ett sådant riksdagsbeslut, och det må vidare ursäktas mig, om jag äfven vågar betvifa, att Kongl. Maj:t på ett sådant beslut skulle vilja fästa afseende.

Det är visserligen sant, att en större spridning af alla de legala annonserna än den nuvarande kunde vara önskelig, men huru en sådan skulle kunna åstadkommas för "en mindre kostnad", såsom det heter här, det torde vara ett något svårlöst problem. Annonspiset i våra svenska tidningar är i allmänhet vida lägre än i utländska tidningar, och bland de här i hufvudstaden utgifna tidningarna står Posttidningens annonspris lägst med sina 12½ öre per rad. Naturligtvis skulle akademien gerna vilja bidraga till en större spridning af dessa legala annonser, således också af sitt blad, der dessa annonser införas, och den har derfor gerna sett, att en dess ledamot tillsammans med tidningens utgifvare gjorde upp ett ungefärligt kostnadsförslag öfver hvad det skulle kunna gå till, om ett nummer gratis utdelades till hvarje kommun i landet. Detta förslag befans vara alldeles utförbart. Kostnaden stälde sig nemligen efter den allra lägsta beräkning till mer än 20,000 kronor årligen och långt utöfver denna summa, i fall ett lika stort antal dubbelnummer skulle komma att under den närmaste framtiden utgifvas som under den sist förflutna tiden. Jag ber för öfrigt få fästa uppmärksamheten derpå, att ett sådant förslag

*Ifrågasatt
utgifvande
af en stats-
tidning.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
utgifvande
af en stats-
tidning.
(Forts.)*

om tidningens gratisutdelning till alla kommuner varit före redan vid 1866 års riksdag, och att då kostnaden för en sådan utdelning beräknades till 38,000 kronor. Riksdagen stannade vid den åsigt, att utvägen vore hvarken nödvändig eller på något sätt ledande till det sökta ändamålet, och jag skall anhålla att få läsa upp sjelfva beslutet. "Vid pröfning af förevarande nådiga framställning hafva Rikets Ständer ansett sig ega giltig anledning betvifla, att de åsyftade ändamålen skulle genom den föreslagna åtgärden vinnas i någon mån, som motsvarade dertill erforderliga kostnader. Ordföranden i kommunalstämman kunde icke förpligtas att i sitt hem hålla tidningen tillgänglig för den, som önskade taga kännedom om densammas innehåll, och, äfven om lämplig plats för läsningen blefve beredd, torde derigenom endast de närmast boende komma i tillfälle att af den erbjudna förmånen sig begagna. Att åstadkomma en allmän cirkulation af tidningen mellan kommunens medlemmar synes jemväl överkställbart. Hvad särskildt angår det åberopade behovet för regeringen att ega en organ inom tidningspressen, så är regeringen redan under nuvarande förhållanden i tillfälle att genom Post- och Inrikes Tidningar meddela allmänheten erforderliga upplysningar, och ett vidare deltagande å regeringens vägnar i den offentliga diskussionen öfver politiska och administrativa frågor synes hvarken vara af behovet påkalladt eller kunna leda till åsyftad följd.

Med afseende härå hafva Rikets Ständer icke funnit skäl att till den nådiga framställningen lemna bifall."

Nu frågar jag, när det är klart, att akademien icke kan vara betänkt på en gratisutdelning, som går till en så enorm summa, utan skulle derigenom få vidkännas en förlust, som den icke kan bära, kan man då nu mera än 1866 hafva förhoppning om ersättning från statens sida för en sådan förlust? Jag tror det knappt, då, så vida jag känner Riksdagen rätt, den är mycket mera frikostig på skrivelser än på penningar. Detta hindrar i alla fall icke akademien att alldeles sjelfmant vara ytterligare betänkt på att om möjligt utfinna vägar, hvarigenom en lindrigare kostnad skulle kunna beredas allmänheten, men för egen del är jag långt ifrån säker på att sådana kunna utfinnas. Skulle jag deri hafva rätt, så tror jag i alla fall icke, att man i likhet med motionären behöfver vara synnerligen orolig för den tunga börda, som nu lärer hvila på fattigmans skuldror, ty den fattige annonserar verkligen icke i Posttidningen utom i alldeles enstaka undantagsfall, då han kanske någon gång under hela sin lefnad inför en annons i äktenskapsangelägenhet eller när han vill ändra namn.

Jag tror således, kort sagdt, att inga giltiga omständigheter förefinnas, som påkalla en sådan skriftelse som utskottet här har föreslagit, och då jag dertill måste lägga, att jag betraktar denna skriftelse såsom uppslaget till ett intrång på hvad jag ännu en gång framhåller såsom akademiens obestridda och allt från 1791 orubbadt åtnjutna rätt, så nödgas jag för min del yrka afslag å hvad utskottet föreslagit.

Herr vice talmannen: Den nu ifrågavarande framställningen innebär egentligen från motionärens sida ett förslag om inrättande af en statstidning, hvilken skulle erhålla den legala annonseringen och således på det sättet beröfva den svenska akademien hvad som egentligen utgör värdet af dess privilegium att utgifva Post- och Inrikes Tidningar. Andra Kammarens utskott har också upptagit denna tanke om utgifvande af en särskild officiel tidning, ehuru kammarens beslut tillika innebär förslag om ersättning för den förlust, som akademien skulle komma att lida.

Den kritik, som Första Kammarens utskott underkastat detta förslag, synes mig synnerligen tillfredsställande och fullständig. Jag tror emellertid, att utskottet allt för gerna hade kunnat från denna kritik komma till ett direkt afstyrkande af hela framställningen. Det är nemligen icke utan, att den vida moderatare framställning, som utskottet gjort, dock, såsom den siste talaren yttrade, innebär ett uppslag till intrång i den rättighet, som svenska akademien erhållit. Jag tror äfven, att, formelt taget, finnes det verkligen icke någon särdeles klar anledning att göra en sådan framställning, som utskottet föreslagit, ur en motion, som åsyftar något vida större och mera omfattande, och reelt föreställer jag mig, att denna kammare icke skulle vilja låna sig till att göra uppslag till ett sådant intrång i akademiens rättighet. Af dessa skäl anhåller jag att få förena mig med den föregående talaren i hans yrkande om afslag.

Grefve De la Gardie: Ingen lär väl förneka, och den förste ärade talaren har icke heller gjort det, att den tidning, i hvilken de legala kungörelserna måste införas, har så ringa spridning, att man i landsorten i regeln måste resa in till närmaste stad för att hos länsstyrelse eller magistrat finna ett exemplar af denna tidning, som ju naturligtvis är af vigt för en mängd enskilda förhållanden, och det är klart, att detta förhållande kommer att fortfara, så länge prenumerationspriset på tidningen är högre än de andra dagliga tidningarnas med deras vida mera rikhaltiga och omfattande innehåll. En önskan därför om ändring i detta afseende, så att möjligen tidningen kostnadsfritt kunde komma hvarje kommun till handa, eller om detta skulle medföra för stora uppoffringar från akademiens sida, åtminstone ett lägre prenumerationspris kunde erhållas, måtte väl sålunda vara från det allmännas sida väl befogad och från akademiens sida icke särdeles svår att tillmötesgå, ty akademiens inkomster måste anses hafva stigit betydligt under sista tiden och komma att fortfarande hålla sig ganska höga, dels till följd af den regelbundna ökningen i de legala annonserna och dels till följd af den ökning, som tillkommit genom lagstiftningen om firma och prokura. Då nu utskottet, utan att ingå i någon pröfning af den säkerligen icke oomtvistliga frågan om det akademien tilldelade privilegiet fortfarande har gällande kraft eller icke, dock ansett det vara för Riksdagen värdigast att låta akademien behålla detta privilegium, och då utskottet icke kunnat gilla det förslag om förändradt sätt för utgifvande af Post- och Inrikes Tidningar, som Andra Kammaren hade

*Ifrågasatt
utgifvande
af en stats-
tidning.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
utgifvande
af en stats-
tidning.
(Forts.)*

beslutat, har utskottet ansett det både lämpligaste och lenaste sättet, att få en förändring i det öfverklagade förhållandet, vara att aflåta en skrivelse till Kongl. Maj:t i den rigtning, utskottet föreslagit, och får jag för min del yrka bifall till denna utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt och vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Justerades nio protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,07 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 12 Maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial n:o 67, angående statsregleringen för år 1889.

Kammaren åtskildes kl. 7,07 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Söndagen den 13 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Föredrogs, men bordlades å nyo, på flere ledamöters begäran, statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 67, angående statsregleringen för år 1889.

Kammaren åtskildes kl. 2,32 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Måndagen den 14 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollen för den 7 i denna månad.

Anmäldes och bordlades sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion angående dispositionen af motsedda öfverskott å statsverkets inkomster.

Upplästes och godkändes bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 86, till Konungen, angående ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna;

n:o 87, till Konungen, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning; samt

n:o 88, till fullmäktige i riksbanken, med öfverlemnande af bankoreglementet.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 84, angående åtgärder för ett bättre handhafvande af offentliga arkiv; och

n:o 85, angående undersökning af svenska sjöfartsnäringens tillstånd m. m.;

dels äfven till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 29, om ändring i kongl. förordningarne den 26 april 1861 angående dels en allmän hypoteksbank för riket, dels de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända;

n:o 30, angående uppförande å Helgeandsholmen af två skilda byggnader för Riksdagen, riksbanken, riksgäldskontoret och justitieombudsmansexpeditionen m. m.;

n:o 31, om inledande af underhandlingar med norska regeringen om nya bestämmelser i kongl. förordningen den 29 maj 1874 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden m. m.;

n:o 32, angående ändrad lydelse af §§ 11 och 59 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

n:o 33, angående villkoren för försäljning af bränvin;

n:o 34, angående val af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret;

n:o 35, angående statsregleringen;

n:o 36, angående beräkningen af riksgäldskontorets utgifter och inkomster; samt

n:o 37, angående disposition af besparingarne å hufvudtitlarne.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 12 och 13 innevarande maj bordlagda memorial n:o 67, angående statsregleringen för år 1889.

1 punkten.

Herr Forssell, Hans: Det kan naturligtvis icke vara min afsigt att i riksdagens sista timme komma med yrkande å vare sig förändring eller återremiss af ifrågavarande punkt, men jag har icke kunnat underlåta att vid det framställda förslaget göra en anmärkning, hvilken må stå som en slags reservation mot de samma.

Såsom kammaren behagade erinra sig, var det den ömtåliga punkten uti innevarande års statsreglering å sörja för den brist, hvilken uppkommit derigenom, att omkring 4 millioner kronor måst afkortas för ogulden, men såsom en statsverkets tillgång fortfarande upptagen bränvinstillverkningsafgift. Kongl Maj:t föreslog, att denna brist i tillgångar skulle fyllas på det sätt, att af öfverskottsmedlen för 1886 och föregående år skulle användas 1,280,000 kronor och det återstående beloppet fyllas genom en öfverföring från statsverkets kassaförlagsfond. Genom en dylik anordning behöll Kongl. Maj:t till förfogande för 1889 års statsreglering ett belopp å 3,944,000 kronor af öfverskottsmedlen från 1886 och föregående år.

Huru har nu statsutskottet förfarit med dessa tillgångar och brister?

Jo, statsutskottet, som icke velat — och deri gillar jag utskottets tankegång — och numera icke heller behöft föreslå någon tillbakaföring från eller afskrifning å statsverkets kassaförlagsfond, har ansett det likaså öfverflödigt att för täckande af den å bränvinsmedlen uppkomna brist använda några andra medel; ty, säger utskottet, af den vid denna riksdag vidtagna åtgärden att höja bränvinstillverkningskatten från 40 öre till 50 öre per liter och af det i sammanhang dermed beslutade stadgandet, att det bränvin, för hvilket betalning erlägges före den 1 oktober innevarande år, får beskattas efter det lägre beloppet, deraf blir det en följd, att egare af bränvin, som obeskattadt qvarligger på nederlag, för att undvika att betala det högre beloppet, komma att före den 1 oktober detta år uttaga sitt bränvin och betala skatten derför. Utskottet menar att statsverkets fordran för ogulden tillverkningskatt skall, mot hvad man hittills beräknat, till största delen komma att i statsverkets kassa inflyta och sålunda den befarade bristen förebyggas.

Häremot kan nu först göras den invändningen, att när man på sådant sätt hänvisar täckandet af en verklig brist till en påräknad inkomst, har man nog flyktigt besinnat denna inkomsts verkliga beskaffenhet. På nederlag ligger för närvarande en kvantitet bränvin, för hvilken den debiterade men ej influtna tillverkningsafgiften uppgår till omkring 4 millioner kronor och om hvilken kvantitet man hittills alltid och troligen med rätta antagit, att densamma icke varit afsedd för behovet inom landet, utan lagrats i förhoppning för export. Om nu detta bränvin uttages från nederlagen före den 1 oktober,

Vissa öfverskotts upptagande såsom tillgång vid statsregleringen för år 1889.

Vissa öfverskotts upptagande såsom tillgång vid statsregleringen för år 1889.
(Forts.)

komma visserligen de 4 millionerna kronor att i det ögonblicket inflyta i statskassan, men antingen kommer detta öfverskott af tillverkad bränvin, att såsom man hittills antagit, varda exporteradt, eller ock kommer det att disponeras för förbrukningen inom landet. I förra fallet kommer den summa, som den 1 oktober inflyter såsom tillverkningsafgift till statskontoret att några dagar eller veckor derefter åter utgå såsom restitution vid tullstationerna. Beloppet af statens inkomst blir i det fallet tydligen lika med noll. I det senare fallet åter eller om ifrågavarande belopp bränvin komme att kvarstanna inom landet, skall det nödvändigt åstadkomma en minskning i höstkampanjens bränvinstillverkning och alltså i den normala och påräknade bränvinstillverkningsafgiften för året. I hvilketdera fallet som helst kommer sålunda det i höst inflytande beloppet af tillverkningsafgifter icke att medföra något öfverskott af inkomster för statsverket under året 1888.

Alltså, då statsutskottet hänvisat oss på en tillfällig och ovanlig bränvinsinkomst under 1888 till förekommande af brist å en förut beräknad inkomst, så är denna hänvisning obefogad. Det enda man kan säga till utskottets försvar, är att å 1888 års budget möjligen kan uppkomma något, nu dock oberäkneligt öfverskott genom inkomsten af den tull, som redan i år skall erläggas för spannmål. Ty icke ens af de 10 ören som tillkommer i skatt för årets bränvinstillverkning kan man vänta stor inkomst, då det är sannolikt, att hösttillverkningen just till följd af oktoberuttagningen varder betydligt inskränkt.

Men jemte det att utskottet sålunda har hänvisat en verklig brist att täckas af möjliga, men med föga sannolikhet inflytande öfverskott af statsinkomster, har utskottet också sjelft utgått från den förutsättningen eller åtminstone velat ingifva läsaren af betänkandet den uppfattningen, att det här vore fråga endast om en *antagen* brist, som i sjelfva verket aldrig skall uppstå. Förhållandet är dock det, att denna brist redan uppstått och nu förefinnes. Efter Kongl. Maj:ts befallning har redan statskontoret, efter hvad jag erfarit, vidtagit åtgärder för att det nämnda beloppet, 4 millioner kronor, må varda i 1887 års räkenskaper afkortade, hvaraf väl lärer följa att i bokslutet för 1887 kommer att framträda en motsvarande brist för så vidt den icke kan af andra tillgängliga öfverskottsmedel för samma år fyllas, hvilket åter är högst otroligt. Denna brist kan och skall naturligtvis blifva betäckt genom användning af 1888 års öfverskott, om något sådant uppstår, eller af andra för nästa statsreglering tillgängliga medel, men derom skola vi behöfva fatta ett nytt beslut; derom skall nu till nästkommande års Riksdag affätas kongl. proposition och det endast af det skälet, att denna riksdag försummade att om samma års brists betäckande förfoga. Mig förefaller det ur teknisk statsregleringssynpunkt synnerligen motbjudande att 1888 års statsutskott och Riksdag, som känt till den genom 4 millioners afkortning för året 1887 uppkomna brist och som haft i sin hand att genast betäcka densamma på det naturligaste sätt, genom fyllnad från 1886 års kända öfverskottsmedel, att denna riksdag tager dessa 1886 års öfverskottsmedel i anspråk för 1889 års statsreglering

och låter bristen för 1887 stå oreglerad för att betäckas genom 1889 års riksdag med öfverskottsmedel för 1888, som man ännu ej känner, eller genom andra tillgångar som ännu mindre äro kända och beräkneliga.

Ett sådant förfarande är nu så mycket mera oegentligt, som vi i detta ögonblick befinna oss i en helt annan finansiell ställning än vid riksdagens begynnelse. Då var det för Kongl. Maj:ts rådgifvare i finansärenden nästan omöjligt att undvara de ifrågakvarande 1886 års öfverskottsmedel; han hade att välja mellan denna tillgång för 1889 års statsreglering och ett förslag om nya skatter, hvilket regeringen då helst ville undvika. Nu äro just de nya skatter, som regeringen ville bespara det svenska folket, af Riksdagen beslutade och så rundligt tilltagna att det ej lider det ringaste tvifvel, att ju ej 1889 års riksstat kan utan 1886 års öfverskottsmedel afslutas. Beviset ligger i sjelfva dispositionen inom 1889 års föreslagna riksstat; man har tydligen varit i förlägenhet för att undvika ett öfverskott.

Det är denna anmärkning jag har att rigta mot den första punkten i utskottets memorial om statsregleringen för 1889, en anmärkning, hvilken, såsom jag nyss sade, icke föranleder mig att framställa något yrkande, emedan hvarje yrkande skulle nu komma för sent. Jag framställer den endast såsom en slags reservation, en påminnelse om hvad som framdeles kan komma att ske. Jag har ansett det nyttigt att få här till protokollet sagdt, att om till nästa Riksdag förslag kommer att framställas om fyllande af ifrågakvarande brist, detta utslutande beror derpå, att 1888 års Riksdags statsutskott underlät att sörja för betäckande af densamma med de medel som rikligen stodo till dess förfogande.

Grefve Sparre: Då den föregående ärade talaren icke framställt något yrkande, skulle jag måhända icke behöft begära ordet, hvilket jag skulle desto hellre underlåtit, som jag till följd af heshet har svårt att i dag göra mig hörd af kammaren. Jag har dock ansett mig icke böra lemna hvad den ärade talaren anförde utan svar.

Jag ber då att få återföra i kammarens minne, att förr gälde det stadgande beträffande bränvinstillverkares rätt att hafva sitt bränvin på nederlag, att allt bränvin skulle uttagas och sälunda statsverkets fordran därför gäldas före den 1 oktober hvarje år. Detta ändrades för några år sedan. Sedan dess hafva på nederlag kunnat kvarligga större kvantiteter bränvin, och detta har föranlett den förändrade anordningen, att tillverkningsafgiften för bränvinet skulle upptagas först när bränvinet utginge till konsumtion — en åtgärd som jag anser fullt riktig. Nu har Kongl. Maj:t i sin proposition till denna Riksdag föreslagit, att då ett större belopp bränvin låge på nederlag och då detta belopp antagligen skulle tvingas att söka sin marknad utom landet och afgiften härfor således aldrig betalas, statsverkets fordran för ifrågakvarande bränvin måtte på det sätt afföras, att den summa, som belöpte på 1886 års statsreglering eller cirka 1,280,000 kronor skulle afföras från detta års öfverskott, hvilken så-

Vissa öfverskotts upptagande såsom tillgång vid statsregleringen för år 1889.

(Forts.)

*Vissa öfver-
skotts uppta-
gande såsom
tillgång vid
statsreglerin-
gen för år
1889.
(Forts.)*

lunda skulle beräknas i samma mån lägre, samt återstoden eller 2,664,000 kronor omföras från statsverkets kassaförlagsfond.

Emellertid har nu troligen hvad som med denna proposition afsågs, och hvilket jag anser vara fullt riktigt som förhållandena då förelågo, ernåtts på annat sätt, nemligen genom innevarande Riksdags beslut att höja tillverkningsafgiften från 40 till 50 öre pr liter och att föreskrifva att bränvin skall intill den 1 oktober detta år få från nederlagen uttagas enligt den gamla skatten och först efter denna tid enligt det högre beloppet, 50 öre. Det synes nemligen antagligt, att allra största delen af det sedan flere år på nederlag liggande bränvinet kommer i följd häraf att uttagas före den 1 oktober och har därför grunden för Kongl. Maj:ts vid Riksdagens början framlagda proposition bortfallit, till följd af Riksdagens berörda senare fattade beslut. Under innevarande års höst kommer säkerligen beloppet att till största delen inflyta.

Nu är det klart, att detta bränvin kommer antingen att trycka på den inhemska tillverkningen, eller blifva föremål för export, och antagligt är att en sådan export icke kommer att ega rum. Jag antager därför att detta på nederlag nu liggande bränvin kommer att inverka på den nya tillverkningens utgående för konsumtionen och således minska statens blifvande inkomst af bränvinstillverkningsmedel till dess förhållandena hinna utjemnas. Huru lång tid detta kan komma att draga om, vet man emellertid ej och utskottet har därför gått en medelväg. Det har föreslagit att det belopp, 1,280,000 kronor, hvarmed Kongl. Maj:t föreslagit att minska det beräknade öfverskottet från år 1886, skulle afdragas från nämnda öfverskott och kommer således att för en kommande statsreglering reserveras. Öfverskottet för detta år 1886 är därför icke högre beräknad än Kongl. Maj:t föreslagit. Det återstående beloppet 2,664,000 kronor har utskottet deremot icke ansett sig vid de förändrade förhållanden, som under riksdagen inträdt, böra afföra från statsverkets kassaförlagsfond, utan har utskottet ansett detta förslag ej behöfligt, då man med säkerhet kan numera antaga att detta belopp varder redan innan den 1 oktober detta år erlagdt.

Nu skulle visserligen detta stora uttagande från nederlag kunna anses komma att inverka på höstbränningen, men jag ber herrarne observera, att här möter en annan faktor, hvars betydelse icke får lemnas utan afseende. Den förhöjda skatten på bränvin, från 40 till 50 öre pr liter, har redan i april månad detta år trädt i kraft. Enligt en uträkning som jag nyligen sett angående den antagliga konsumtionen i landet intill årets slut, synes troligt, att innan årets slut denna konsumtion skall erfordra icke allenast allt det nu på nederlag liggande bränvinet, utan äfven derutöfver nytillverkad bränvin till ett belopp af omkring 7½ millioner liter. På grund af den beslutade skatteförhöjningen kommer härigenom att tillföras staten en ökad inkomst af omkring 750 tusen kronor och antagligt synes vara, att bränvinsskatten kommer dessutom att stiga med lika mycket. Då skillnaden mellan dessa poster och den föreslagna omföringen från kassaförlagsfonden blifver på sin höjd 1,200,000 kronor, anser jag, att

man med fullständig visshet kan förutsätta, att under detta år de vidtagna förändringarne i tullagstiftningen skola komma att verka, så att sistnämnda belopp kommer att rikligen motsvaras af på andra håll inflytande inkomster. Vid sådant förhållande har utskottet föreställt sig att den af Kongl. Maj:t föreslagna åtgärden icke längre vore behöflig. Att betäcka bristen på det sättet, den föregående talaren föreslagit, vore att samla allt för stora öfverskott till framtida disposition.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

2 och 3 punkterna.

Biföllos.

4 punkten.

Godkändes.

5 punkten.

Herr Wærn: För min del kan jag icke anse den fördelning utskottet gjort vara klok, då utskottet här af statsmedel anslagit 500,000 kronor till ny jernvägsmateriel åt statens redan trafikerade jernvägar och i nästa punkt 2,000,000 kronor till fortsättning af stambanan genom öfre Norrland, men deremot i 8 punkten 614,000 kronor till förstärkning af statsverkets kassaförlagsfond. Det är mycket vackert att spara åt efterkommande, men om vi sjelfva behöfva penningar, synes det mig bättre att hafva dem disponibla. Det vore enligt mitt förmenande mycket bättre, om de lades till statsverkets grundfond, der de kunna af oss användas; men om vi lägga dem i jernvägar i stället för att upplåna penningar, så har det icke någon annan verkan än att vi bespara penningar åt dem som lefva 40 à 50 år efter oss. De få då en jernväg utan att de fått betala något därför. Det är visserligen en vacker tanke, som jag icke ogillar, att man icke bör skuldsätta sig mer än man behöfver, men den egentliga skilnaden är blott den att vi i stället för att behålla penningar till vår disposition, spara åt dem, som lefva ett halft århundrade efter oss. Jag vill icke göra något yrkande i denna sena timme af riksdagen, men jag hemställer om icke statsutskottet vid blifvande statsregleringar ville taga detta i betraktande. När år 1874 beslöts att man, i stället för att behålla ett öfverskott till sin disposition, skulle af tillgängliga medel taga hvad som behöfdes för jernvägsbyggnaderna, blef följd den att man 1878—1879 fick en ökad beskattning, som var ganska känbar för dem, hvilka då lefde. Det är icke klokt att skänka åt efterkom-

Vissa öfverskotts upptagande såsom tillgång vid statsregleringen för år 1889.
(Forts.)

Ang. medel till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar.

Ang. medel
till anskaf-
fande af ny
rörlig mate-
riell vid sta-
tenstrafikera-
de jernvägar.
(Forts.)

mande, innan man tillgodosett sina egna behof. Af den diskussion, som nyss förts, framgår att vi icke hafva mycket inkomster att få nästa år, hvadan vi lätt kunna komma i behof af den summa, som det blifvit föreslaget att afhända den nu lefvande generationen. För min del synes det bättre att öka statsverkets grundfond än disponera dessa penningar till jernvägsbyggnader.

Friherre Åkerhielm: Endast några ord till svar på det yttrande, som afgifvits från talarestolen af en uti ifrågavarande ämne mycket bevandrad man.

Flere gånger under sitt yttrande och till sist såsom den deraf framgående slutsatsen framhöll herr Wærn, att det förfaringssätt utskottet föreslagit för anskaffande af ifrågavarande medel vore att på vår bekostnad tillgodose våra efterkommande, vore att, såsom den ärade talaren uttryckte sig, åt dem, som lefva 50 år eller ett halft sekel efter oss, öfverlemnna fördelarne af den färdiga jernvägen och vinsten af den besparade upplåningen. Jag för min del kan dock icke finna det origtigt eller oklokt af den svenska Riksdagen att nu, då tillfälle gifves, tänka på en besparing i utgifter för detta kommande släktled, som eljes har att draga de stora annuiteter, som qvarstå för dem att gälda å de amorteringslån vi upptagit och användt. För mig är det klart, att vi redan dragit tillräckliga vaxlar på barn och barnbarn, och jag kan därför icke finna den af utskottet föreslagna åtgärden annat än fullt välbetänkt.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, lades förevarande punkt till handlingarna.

6 punkten.

Bifölls.

7 punkten.

Mom. a).

Bifölls.

Mom. b).

Ifrågasatt
upprättande
af ett in-
hemskt obliga-
tionssystem.

Herr af Burén: Herr vice talman, mine herrar. Jag hade önskat, att denna min motion hade framburits af bättre krafter än dem, som stå mig till buds, då jag tror, att denna fråga är mycket stor och derjemte af en genomgripande natur, och just därför kanske för- anledt utskottet att komma till det slut utskottet gjort, men då så icke skett och då införandet af ett inhemskt obligationssystem måste vara af en synnerligt stor vikt och betydelse för vårt land, så kan jag icke underlåta att, trots den sista timmen af riksdagen, rörande denna fråga yttra några ord. Utskottet säger:

Hvad beträffar det af motionären förordade inhemska obligations-systemet, hafva, som bekant, fullmäktige i riksgäldskontoret under sistlidna år dermed gjort början. Enligt hvad utskottet inhemtat hafva inhemska, från långfivarens sida uppsägbara 3,6 procent svenska statsobligationer, daterade den 30 december 1887 i riksgäldskontoret försåls, under år 1887 till belopp af kronor 2,287,000: — och under innevarande år till denna dag till be-
 lopp af “ 5,005,000: —
 kronor 7,292,000: —

*Ifrågasatt
 upprättande
 af ett in-
 hemska obli-
 gationssys-
 tem.*
 (Forts.)

Grunden är sålunda lagd för ett inhemska obligationssystem, början är redan gjord och dermed tror jag att man kan säga att herrar riksgäldsfullmäktige ansett saken både nyttig och god, hvarför, då jag är af samma mening, den ock af mig kommer att på det varmaste förordas. Har man sålunda fått klart för sig att saken är nyttig och god, så gäller det enligt mitt förmenande för hvarje affär och *isynnerhet för denna affär* att välja den rätta tidpunkten, ty derpå hänger det om affären blir fördelaktig eller icke. Har jag då efter noggrann och samvetsgrann pröfning kommit till den öfvertygelsen att nu, *just nu* är den rätta tidpunkten inne, så tror jag att man utan tvekan bör gripa verket an och taga steget fullt ut, emedan man eljest riskerar att komma för sent — och detta genomförande bör ske utan alla konsiderationer för sådana enskilda intressen, som icke sammanfalla med det allmännas eller med statens.

Hvilka fördelar väntar jag mig då af detta inhemska obligations-system? Först och främst väntar jag mig den fördelen att de utländska lånen få omplanteras i svensk jordmån, så att räntan af dessa lån får stanna inom landet och der göras fruktbarande, då dessa räntor nu i stället gå till utlandet för att aldrig mer återkomma. Den andra fördelen, som jag tänker mig af dessa lån, är att räntefoten blir lägre, hvilket i synnerhet är af vigt för våra näringar och icke minst för jordbruksnäringen, som nu betalar och måste betala en oskäligt hög ränta till hypoteksbanken, och detta mina herrar, märk väl, *för första klassens in-teckningar*. Den tredje fördelen, som jag väntar mig af detta inhemska obligationssystem är att det olyckliga och förhatliga borgenssystemet så småningom kommer att öfvergifvas och af sig sjelft upphöra, emedan det just är den stora bristen på säkerheter, som gjort att detta borgenssystem frodats och befordrats. Våra sparbanker lemna derpå ett sorgligt vittnesbörd. Jag har här i min hand från Östergötland mångfaldiga bevis härpå, exempelvis från Linköpings sparbank, hvars tillgångar år 1886 utgjorde i rundt tal 2,930,000 kronor, deraf icke mindre än 2,243,627 äro utlånade mot reverser och borgen. I Göstrings härads sparbank, der jag har äran att vara revisor, utgjorde sparbankens behållning samma år 411,000 kronor, hvaraf icke mindre än 310,000 kronor voro utlånade mot borgen, på samma sätt med öfrige sparbanker inom Östergötland, hvilkas mesta tillgångar äro utlånade mot i de flesta fall ganska tvivelaktig namnsäkerhet. Skulle nu alla dessa fördelar kunna vinnas, genom ett inhemska obligationssystem och mera dertill, ty hvad våra

*Ifrågasatt
upprättande
af ett in-
demskt obliga-
tionsystem.
(Forts.)*

hypoteksföreningar och enskilda banker icke kunnat åstadkomma, nemligen bättre hushållning och sparsamhet, det tror och hoppas jag skall vinnas genom ett dylikt fondsystem, och då tidpunkten för systemet nu efter mitt förmenande är synnerligen lämplig, så borde man nu sannerligen med allvar gripa verket an. Innan jag slutar beder jag att få återropa en i dylika saker förtrogen auktoritet och som är af Riksdagen väl känd, nemligen en nu afliden ledamot af Första Kammaren, bankdirektören A. O. Wallenberg. Han har många gånger ingifvit dylika motioner, som likväl aldrig lyckats vinna Riksdagens bifall. Jag skall be att till sist få anföra något ur hans motion till 1871 års Riksdag. Han säger: "Under de tio åren efter 1857 års kris höjdes tusentals röster för inrättandet af ett *svenskt fondsystem*. Under den tiden funnos inom landet inga lediga penningekapital, som sökte fast placering, utan till följd af den rådande oron önskade en hvar hafva sina penningetillgångar lätt disponibla. Visserligen negocierades obligationslån, men såväl staten som hypoteksbanken måste i utlandet uppsöka sina långifvare. Nu äro förhållandena väsentligen förändrade. Under senare åren har kapitalbildningen betydligt tillvuxit; nu kan ett *svenskt fondsystem* inrättas, men nu äro nästan alla likgiltiga för den viktiga allmänna angelägenheten! Vi hafva alla hört kraftiga ord och uppmaningar uttalas i syftning att förmå Riksdagen vidtaga lämpliga åtgärder till landets betryggande genom försvarsanstalter. Männe ej, i en tid då man eger klar insigt om de oerhörda kostnader, som äro förknippade med krigsväsendet, det kan vara anledning att egna någon allvarligare uppmärksamhet åt de ekonomiska frågorna, hvilkas tillfredsställande lösning afser att bidraga till lindring i bekymmer för så väl staten som för den enskilde? Ligger det ej längre någon sanning uti den välbekanta erinran, att "den besparade penningen kommer lika väl till pass som den intjenade?" Afvikande i åsichter från den rådande likgiltigheten för grundandet af ett *svenskt fondsystem* visade sig nästlidets års Riksdags statsutskott, då det behagade i sitt betänkande n:o 77 såsom alternativ upptaga mitt förslag till ett *svenskt fondsystem* ehuru den framställningen då icke lyckades vinna Riksdagens bifall. Jag förnyar den nu och vill endast bedja att få erinra om några motiv, som nästlidet år uttalades af andra och mig, men som möjligen fallit ur minnet.

Ett fondsystem bör grundas på *ouppsägbara obligationer*, så att såväl staten som obligationsinnehafvaren har sin bestämda utgift och inkomst. Obligationer måste utställas i Caroliner, ty det är ett mynt som har framtiden för sig, hvilket den nu brukliga silfverspecien icke kan anses ega. Man torde invända mot dessa obligationers utställande i guld, att långifvarne sannolikt icke komma till riksgäldskontoret med guld. Men det är ju fullmäktige likgiltigt, då de få en i egna ögon nöjaktig valuta. Riksgäldskontoret har redan förut upptagit tvänne lån i guld, utan att hafva erhållit något annat än banksedlar. Det är således blott en form, men om formen kan medföra, att saken blir för riksgäldskontoret billigare, så uppnås det man önskar."

Han saknade icke understöd för denna sin motion, ty i statsutskottets betänkande, deri hans motion afstyrkes, finnes en reservation intagen af F. W. Leijonancker, med hvilken herr Carl Ekman förenade sig, uti hvilken reservation säges: "På de skäl, som äro anförda i statsutskottets betänkande n:o 77 vid 1870 års riksdag, som ock i den af herr Wallenberg vid innevarande riksdag under n:o 28 väckta motion, får jag vördsamt föreslå att riksgäldskontorets herrar fullmäktige må berättigas på de vilkor nämnda motion innehåller, verkställa upplåning inom det belopp, som till fyllande af statens behof erfordras, emot perpetuella räntor i guld, när sådant medförer för staten en större fördel än som kan ernås genom försäljning af obligationer tillhörande 1870 års statslån. Vill ej kammaren fästa något afseende vid hvad jag sagt, så torde detta herr Wallenbergs m. fl:s yttrande, som jag anført och som i hufvudsak öfverensstämmer med hvad jag nu haft äran framföra, förtjena något afseende, och önskligt vore, om de herrar, som äro mera hemmastadda i denna sak än hvad jag är, ville här uttala sig, ty jag tror att frågan är *af stor vigt för vårt land*.

*Ifrågasatt
upprättande
af ett in-
hemskt obliga-
tionsystem.
(Forts.)*

Friherre von Kræmer: Mig synes, att det råder en besynnerlig idéförvillelse i denna fråga, emedan här talas om det önskvärda i ett inhemskt fondsystem — och deri instämmer jag helt och hållet — men dermed förbinder man olyckligtvis alltid tanken på att dessa papper skulle vara s. k. perpetuella räntor, eller obligationer, icke uppsägbara från långifvarens sida, utan blott från statens. Jag kan icke förstå, hvarför man alltid sammankopplar dessa två begrepp: "inhemskt fondsystem" och "ouppsägbara obligationer", som ingenting ha med hvarandra att göra? Hvarför, nemligen, skulle man ej kunna upplåna penningar inom landet mot obligationer ställda att som vanligt inom viss tid återbetalas! Ha ej en mängd enskilda verk så gjort? Vid hvarje tillfälle, då det blifvit mig förunnadt att bestrida denna olyckliga idéhopblandning, har jag icke underlåtit att göra det, och därför kan jag icke heller underlåta att i dag begära ordet, ty, i motiveringen till den nu förredragna punkten af statsutskottets betänkande får man den öfverraskande underrättelsen att, "enligt hvad utskottet inhemtat, inhemska, från långifvarens sida uppsägbara 3,6 procent svenska statsobligationer, daterade den 30 december 1887, i riksgäldskontoret försålts under år 1887 till belopp af kronor 2,287,000: — och under innevarande år till denna dag till be-

lopp af " 5,005,000: —
kronor 7,292,000: —"

Jag hemställer med hvad rätt riksgäldsfullmäktige utanordnat så stora belopp *ouppsägbara* och *icke till återbetalning inom viss tid ställda* obligationer? Jag har icke kunnat finna någon annan grund härför i reglementet för riksgäldskontoret än att i § 13 säges, att riksgäldskontoret eger att till fyllande af de bidrag, som fordras till odlingslänefonden utöfver nflytande annuiteter utfärda uppsägbara obligationer till högst 1,000,000 kronor om året, hvarjemte i § 40 säges, att riksgäldskontoret eger att för beredande af tillgång till försträck-

*Ifrågasatt
upprättande
af ett in-
hemskt obliga-
tionsystem.
(Forts.)*

ningar till nämnda fond, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, uppsägbara från långifvarens sida, men ställda att återbetalas inom viss kortare tid efter af kontoret verkställd uppsägning. Jag har icke funnit något annat medgifvande af Riksdagen åt riksgäldskontoret att utfärda uppsägbara obligationer. Det är egentligen för att få upplysning om rättsgrunden, hvarför systemet utsträckts i så stor skala, som jag begärt ordet.

Härtill kommer, att jag i dag i en allmänt läst tidning fått se en notis af innehåll, att riksgäldsfullmäktige upptagit ett lån å icke mindre än 30,000,000 kronor, icke ställdt att återbetalas inom viss tid, utan mot från långifvarens sida *ouppsägbara* obligationer, och detta ofantliga lån icke ett *inhemskt* lån utan ett upptaget *utom landet!* Detta har ökat min förvåning, huru man kunnat tillämpa en så vigtig princip, som en öfvergång från det hittills vidhållna, sunda svenska lånesystemet att kontrahera lån, som inom viss tid skola vara betalda, till det enligt mitt förmenande olycksbringande systemet att låna utan att någonsin återbetala, utan att Riksdagen enligt mitt förmenande fattat något beslut, som dertill berättigar riksgäldskontoret! Hvarigenom är det andra länder kommit att nedtyngas af så ofantliga skuldmassor, som t. ex. Frankrike med sin skuld af 23,728 millioner francs, hvilken tillväxt blott sedan 1870 med 12,000 millioner, och England med icke mycket mindre eller circa 18,000 millioner, i francs räknadt? Det är just genom dessa uppsägbara papper, ty förbehållet att de kunna uppsägas från statens sida tjenar till intet. Det inträffar aldrig att man finner sig kunna undvara pengar i stor skala för att betala lån, hvilka man icke är *tvungen* att betala. Visserligen har man i England den s. k. *Sinkingfund* för att dermed göra afbetalningar å statsskulden, men den fungerar, som man vet, blott för syns skull. Då och då afbetalas något jemförelsevis försvinnande ringa belopp, under det att dessemellan lånemassan upphörligt växer. Och det ligger i sakens natur, att då man icke behöfver afsätta belopp för amortering och man lånat på sådana vilkor, frestelsen är mycket stor att använda tillgångarna till de löpande utgifterna och underlåta att göra några afbetalningar, hvarjemte frestelsen att låna i tid och otid ökas, då man icke är ålagd att betala inom viss tid. Det är sålunda för att reservera mig för framtiden i detta ämne, som jag begärt ordet.

I afseende på den föredragna punkten om herr af Buréns motion skulle jag visserligen kunnat, om frågan förekommit tidigare under Riksdagen, haft lust att yrka återremiss för att sålunda få från statsutskottet officiel upplysning om, på hvad grund de i motiven omtalade upplåningarne egt rum, men jag inser, att i denna sena timme af Riksdagen ett sådant yrkande omöjligen kunde göra sig hördt. Jag har sålunda intet yrkande att göra, utan har blott velat yttra mig angående saken, för att om möjligt ur diskussionen någon upplysning om rättsgrunden för riksgäldskontorets förfarande skulle komma fram.

Innan jag slutar, vill jag säga, att jag icke så slarfvigt genomläst reglementet, att jag icke sett, att i samma § 40 står, att 1876

års Riksdag lemnat fullmäktige rätt att vid upplåningen i öfrigt tillvägagå på sätt de funne lämpligt, men detta gäller blott om hvad som står förut i punkten om försäljning af 4 $\frac{1}{2}$ procent obligationer och kan enligt mitt förmenande på intet vis tolkas såsom ett så stort principbeslut som att fullmäktige skulle ega rättighet att utfärda ouppsägbara obligationer. Jag står således fortfarande i saknad om rättsgrunden och önskar att af diskussionen måtte framgå någon *upplysning* derom; men jag har intet *yrkande* att göra.

*Ifrågasatt
upprättande
af ett in-
hemskt obliga-
tionssystem.
(Forts.)*

Herr vice talmannen, som öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, tillkännagaf, att anslag före kl. 2 e. m. utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Herr Törneblad h: Då ingendera af de föregående talarne gjort något yrkande i sjelfva saken, kunde det visserligen vara onödigt att i densamma yttra något, men då den är allt för vigtig för att blifva med tystnad förbigången från statsutskottets sida, har jag begärt ordet för att lemna några upplysningar. Jag skall icke sysselsätta mig med hvad den föregående talaren yttrade, emedan det hufvudsakligen rigtades mot riksgäldskontoret och när jag ser, att herr ordföranden hos fullmäktige i detta kontor är närvarande och har begärt ordet, så tviflar jag icke på, att det blir så fullständigt af honom belyst, att det hvarken vore lämpligt eller behöfligt, att någon annan derom yttrade sig. Endast i förbigående vill jag anmärka, att ett inhemskt fondsystem, stäldt i samband med ouppsägbara obligationer, kan hafva en anledning deri, att man tyckt sig märka hos allmänheten en viss obenägenhet att köpa sådana obligationer, som äro ställda på utlottning eller i afseende på hvilka man fruktar en ganska snart inträffande konvertering. Det är naturligtvis helt olika, om obligationen är af sådan beskaffenhet, att man lyfter sin ränta och alltid kan afyttra den, utan att innehafvaren behöfver söka i tidningarna för att se, om den är utlottad, eller frukta en konvertering med dertill hörande svårighet med placering. Detta säger jag blott i förbigående.

Hvad åter den förste talaren nämnde derom, att då detta system eller att skapa inhemska obligationer har blifvit erkändt såsom nyttigt och godt, det vore skäl att begagna den rätta tidpunkten och genomföra detsamma, så förhåller det sig så, att i och med detsamma man talar om den rätta tidpunkten och genomförandet, så råkar man i motsägelse med sig sjelf, ty genomförandet kan endast bero på att så småningom afpassa *de* rätta tidpunkterna. Har nu början till ett sådant system blifvit gjort, så är det intet hinder, att man fortfar dermed, men alltid under förutsättning, att man icke forcerar det inhemska systemet och således icke allt för hastigt omplanterar de utländska obligationerna i inhemska jord, då, om så icke sker, alla de fördelar, som af denna omplantering förväntas, skulle slå öfver i olägenheter och föranleda en bestämd stegring af räntefoten. Ty de utländska obligationer, som man vill inlösa, kunna icke betalas med de penningar, som inflyta i riksgäldskontoret i svenska sedlar, utan de måste betalas med våra fordringar på utlandet d. v. s. guldvaluta

*Ifrågasatt
upprättande
af ett in-
hemskt obliga-
tionsystem.
(Forts.)*

eller med guld, men i det ögonblick man minskar betydligare mån ett lands guldvaluta, kommer rörelsen inom landet att strypas och räntefoten och diskontosatserna att höjas, emedan det är enda sättet för riksbanken att förekomma, att guldutströmningen från dess kassahvalf alltjemt fortfar. Herrarne torde i detta afseende erinra sig, huru tidningarna ofta omtala, att Englands bank liksom de andra stora bankerna, när större anlåtande af deras guld tillgång förekommit, funnit sig föranlåtna att höja diskontot. Det är således klart, att ett skyndsamt fortgående på denna väg kommer att hafva en motsatt verkan mot den som här beräknats.

Hvad de omtalade fördelarne af ett inhemskt fondsystem angår, är jag den förste att erkänna, att det är mycket godt och väl, om man småningom kan få ett sådant i gång, men först och främst låter det sig icke göra numera med den kredit och det namn, som den svenska staten har på världsmarknaden, att strängt genomföra ett uteslutande inhemskt obligationssystem, emedan äfven våra inhemska obligationer söka sig ut på världsmarknaden i samma ögonblick, det är förmånligt att afsätta dem der, under det att de, när motsatt förhållande inträffar, söka sig tillbaka. Det är icke längre sedan än 1886, således under den sista tiden, som man sett åtskilliga fluktuationer på den utländska obligationsmarknaden, hvilka till och med haft det inflytandet, att under en tid af 2—3 månader export af obligationer från Sverige förekommit med fördelaktiga försäljningar, under det att sedermera, när en skillnad i kursen inträdt, samma obligationer kommit tillbaka hit för att åter här blifva föremål för spekulation. Ett fullständigt inhemskt obligationssystem är således numera icke ens möjligt, emedan äfven om man sätter valutan blott i svenskt mynt, särskildt tyskarne alltför väl lärt sig inse fördelarne hos de svenska papperen, för att de skulle rygga tillbaka för ett papper, der valutan är satt i kronor.

Hvad åter det beträffar, att ett inhemskt obligationssystem skulle bidraga till att nedtrycka räntefoten och således göra det lättare för näringarna och specielt jordbruksnäringen att få sina behof i låneväg fyllda mot billigare räntesatser, så är jag icke alls öfvertygad, att systemet skulle komma att hafva en sådan verkan, ty i samma mån som kassor och andra inrättningar samt enskilda personer allt mera tillgodogöra sig statens obligationer, så blifva deras tillgångar mindre tillgängliga för näringarnas verksamhet och med detsamma som tillgången blir mindre och efterfrågan således större, kommer naturligtvis också priset att stiga. Det är mycket sant, att för närvarande räntan i många fall är hög, i synnerhet för inteckningar af sekunda säkerhet och på lån mot borgen, men det kommer sig deraf, att alla papper, som erbjuda mindre säkerhet och äro hvad man kallar mindre lätt realisabla, komma att i alla tider betinga högre ränta. Det är en ekonomisk lag, som omöjligen kan hjälpas. När vi höra talas om, att diskontot i öppna marknaden i London är 1, 1½ och 1¾ procent, så vill detta icke säga, att sådana lån, som här i landet förekomma t. ex. i sparbankerna, skulle i London kunna erhållas till 1⅓ procent. Visst icke, utan äfven i utlandet får man för sådana lån, som äro

placerade mot sekunda eller tertia säkerheter, betala ganska dryga räntor — och det kan icke hjälpas.

Under sådana förhållanden synes det mig, som om genomförandet af ett inhemskt obligationssystem, huru önskvärdt det kan vara, dock alltid måste ske med största varsamhet, så mycket mer som hela framgången af systemet beror derpå att det tillämpas rätt och, såsom den förste talaren ganska riktigt sade, på den rätta tidpunkten. I det afseendet är jag med honom fullkomligt ense, att detta är det mål, till hvilket man bör sträfva, men naturligtvis alltid med iakttagande deraf, att när betalningen till utlandet skall ske, man söker en sådan tidpunkt, att det är möjligt att i större mån tillgodogöra de öfverskott på vår export, vi kunna hafva. Det är enda sättet att minska vår skuld till utlandet och i närvarande tid, när, om exporten äfven är ganska betydlig, det dock betingas relativt låga pris för våra varor, så är det dubbelt angeläget, att man icke forcerar denna förändring.

Under det att jag fullt instämmer med den förste talaren deri, att det vore synnerligen önskvärdt, om småningom de svenska statspapperen allt mer och mer kunde finna användning inom landet, hvilket måste ske i samma mån som sparsamheten och näringsförvärfvet och den allmänna nationalförmögenheten ökas, ber jag att få yrka bifall till statsutskottets hemställan i den föredragna punkten.

Friherre Åkerhielm: Jag hade verkligen icke trott, att jag skulle i dag behöfva ånyo uppträda ej heller på den 14 maj upptaga en diskussion, så pass vidlyftig och djupgående, som till följd af de från två håll gjorda granskningar och anmärkningar här torde blifva nödvändigt. Men jag skall, så vidt jag förstår och förmår, icke undandraga mig att, då jag på grund af Riksdagens förtroende varit nödgad att sätta mig in i och lära mig det abcd, som är nödvändigt för att se klart och läsa rent i riksgäldsfrågor, och som det vore önskligt att hvar och en kände, innan han befattade sig med dessa frågor, framlägga skälen för de beslut och de åtgärder, i hvilka jag deltagit, och för hvilka jag icke skall undandraga mig ansvar, den dag då frågan om granskning af dessa åtgärder verkligen föreligger på grund af vederbörande utskotts hemställan, hvilket nu ej är fallet. Till en början får jag emellertid erinra, att den förste af de talare, som med anledning af den föredragna statsutskottets hemställan yttrat sig, herr af Burén, stälde en uppmaning — hans yttrande innebar knappast ett klander — till fullmäktige i riksgäldskontoret och dem, som hade att med den svenska statsskuldens skötsel sig befatta, att gå ännu längre på den väg, på hvilken de inslagit, genom att utfärda svenska, från innehafvarens sida ouppsägbara tre och sex tiondels procents statsobligationer, således ett inhemskt fondsystem, — och att å andra sidan den andre talaren, friherre von Kræmer, trogen sina gamla grundsatser, som han tillföre mer än en gång fört fram, bekämpade hvarje försök att gå in på ett annat system, än det af amortisabla lån, och följaktligen uttalade klander af icke blott hvad som nu föreligger till granskning, utan äfven af hvad han genom ryktet erfarit angående ett fullmäktiges nyligen fattade beslut, hvilket

*Ifrågasatt
upprättande
af ett in-
hemskt obliga-
tionsystem.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
upprättande
af ett in-
hemskt obliga-
tionsystem.
(Forts.)*

kommer att föreligga till granskning, först då Riksdagens revisorer genomgått fullmäktiges protokoll och statsutskottet vid nästa års riksdag derom uttalat sitt omdöme. Mellan dessa två skilda klander står den mening, jag omfattar. Redan deri ligger en anledning att hoppas, att den gamla satsen är riktig: *in medio consistit virtus*, det är en förtjenst att hafva träffat medelvägen.

Herr Törneblad har till svar på den åsigt, för hvilken herr af Burén gjort sig till målsman, framhållit, huruledes, om än önskvärdheten att i Sverige öfvergå till ett inom landet fonderadt lånesystem är obestriddig, det dock är gifvet, att man vid det praktiska utförandet af en sådan önskan måste träffa på svårigheter. Sådana har man alltid att träffa på. Hos oss reduceras sig dock dessa efter min tanke helt enkelt derhän, att vi i Sverige äro vana vid det i grundlagen kända och erkända myntet, riksbankens sedlar, eller det till följd af lagstiftningen för de enskilda bankerna vanliga myntet, de enskilda bankernas sedlar. Vi känna icke till guldet, vi se det så ytterst sällan i dagligt bruk, och föranledas måhända just deraf att glömma, att utöfver och framom det svenska myntvärdet står ett annat och viktigare, det europeiska. Den internationella myntvalören, guldet, är det vi måste taga hänsyn till. Detta guld finnes icke annat än till en viss grad i de enskilda bankerna och väsentligen och hufvudsakligen i riksbankens kassahalf. Det är riksbanken således, som måste förmedla möjligheten för Sverige att få svensk valuta öfversatt till fremmande, förvandlad till guld. I ett land, der inga guldgrufvor finnas inom landet, i ett land, till hvilket inga rika kolonier sända sitt öfverflöd af guld, kan sådant icke ske, med mindre, än att balansen med utlandet ställer sig så god, att guldet strömmar, icke från, utan till Sverige. I den mån, det strömmar till Sverige, kan Sverige gå öfver på det inhemska lånefondsystemet. På hvad sätt och huru, lära väl de, som upplefva den dagen, få vara betänkta på. Att man redan nu, i förhoppning om att en ändring skall inträffa i hvad som nu eger rum, söker att såsom en svamp uppsuga det kapital, som bildas inom landet, det som kan tåla vid en sådan öfvergång, kan inom vissa gränser icke vara origtigt. Den första talaren har icke klandrat det, och det kan svårigen vara annat än i grundsats riktigt, men gifvet är, att en sådan öfvergång till inhemska och uppsägbara valutor dock alltid skall föra med sig anspråk på bankinstituten och alltid skall komma att vålla, om den utsträcker i häftig grad, ett för den finansiella ställningen mindre gynnsamt förhållande: guldobehag och guldsvärighet i riksbanken. Sådant lär det vara Riksdagens andra verk, som har vården om riksgälden sig anförtrodd, en skyldighet att söka förekomma. I alla händelser torde det vara ett fel att söka framkalla det, och derför har man icke inom riksgäldskontoret gått längre, än som skett. Man har staunat vid den låga siffran af något öfver 7 millioner, hvilka blifvit upplånade i inhemska medel, dels emedan en kapitalbildning torde kunna sägas hos oss pågå, åtminstone i någon mån, dels emedan, på sätt riksgäldskontorets reglemente dertill gifver rättighet, en konvertering af äldre statsskuld kunnat utan olägenhet ordnas. Då jag nu kommit in på riksgäldskontorets reglemente vill jag nämna,

att friherre von Kræmer gjorde sig saker till en oriktig tolkning af § 40 i detta, hvilken just talar om fullmäktiges rättighet att till konvertering upptaga lån af hvilken form och typ som helst, utan någon inskränkning till $4\frac{1}{2}$ procent papperen. Friherre von Kræmer läste icke hela punkten till slut. Hvad som således utöfver odlingsfondens behof blifvit upptaget har *antagligen* af fullmäktige afsetts till konvertering af andra äldre svenska statslån. Skulle *så* icke vara förhållandet, då föreligger ett skäl till anmärkning, en anmärkning, som jag är fullt öfvertygad, att den andre ärade talaren icke skall underlåta att framställa, eller genom vän och väns vänner söka få framstald vid vederbörligt forum. Frågan föreligger icke nu.

Hvad åter beträffar det klander, som framstälts mot en öfvergång äfven i Sverige till användandet af typen af så kallade ouppsägbara obligationer, eller tanken på att för Sverige tillgodogöra sig denna form af så kallade rentes eller consols, hvaraf utlandets stora stater haft att synnerligen glädja sig, så kan visserligen sägas, att den icke ordagrant är uttryckt i den del af paragrafen deri fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigas upptaga lån i konverteringsändamål, men i fråga om upplåning till odlingslånefonden i paragrafens senare stycke är denna tanke i uttryckliga ordalag framstald och framhållen. Någon inskränkning af upplåning för odlingsfonden till 1 million om året, såsom friherre von Kræmer nämnde, har jag icke kunnat läsa i det exemplar af reglementet, som varit mig tillgängligt, och beträffande konverteringen af svenska statens lån, vare sig inhemska eller utländska, har jag icke kunnat finna, att någon inskränkning i den nu föreliggande texten, hvaraf anledning till anmärkning kunnat dragas, förefinnes; att en sådan tolkning, som friherre von Kræmer uppställt, kan vara riktig, ber jag därför att få bestrida.

Jag tror, att den fördel, som beredes ett icke rikare folk än vårt, ett icke större land, än vårt, att under sådana finansiella förhållanden uppträda och tillåtas uppträda i förbindelse med Europas erkänt första och största finansiella hus på den stora världsmarknaden, i den lucka, som der uppstått efter det att England uppsagt sina gamla 3-procentslån, den fördelen skall jag stå för att hafva varit med om, att bereda oss huru man än behagar bedöma saken. Om man kan uppställa ett statslån för Sverige i de stora europeiska myntslagen och på de olika språken i pounds, francs, mark och kronor, har jag föreställt mig, att denna typ, som blifvit tillförene begagnad och vunnit Riksdagens ganska stora erkännande, skulle fortfarande vara den rigtiga. Jag kan icke annat förstå, än att det blir det gifna förhållande marknaderna emellan, som vållar att ett sådant — om jag så får säga, internationellt — papper söker den marknad, som därför är tillgängligast och bäst, och likasom hvarje annan vara letar sig öfver till det land, der penningtillgången är rikligast. Har jag lyckats så betrygga de svenska statspapperen, att när kursen lutar bättre åt francs, mark, pounds eller kronor så gå papperen dit, nemligen till det land och det myntslag som bäst förmår köpa dem, då har jag fått ett sådant internationellt papper, som då den svenska marknaden det förmår, ovilkor-

*Ifrågasatt
upprättande
af ett in-
hemskt obliga-
tionsystem.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
upprättande
af ett in-
hemskt obliga-
tionsystem.
(Forts.)*

ligen kan återgå till denna och blifva svenskt, samt sålunda fylla deras önskan, som vilja, att internationella lån, sådana, som tillåta oss att hafva våra papper erkända på den europeiska marknaden, äfven skola vara och förblifva svenska lån, jag menar sådana, som då tillfälle dertill yppas och den dag då den svenska kapitalbildningen sådant tillåter kunna söka Sveriges egen marknad åter. Det vore mig särdeles kärt, om man en gång kunde få se en sådan dag, men den lär vara ganska aflägsen.

Jag ber nu att, om kammaren tillåter det, få öfvergå till den fråga, som icke föreligger, men som är mest intressant, det rykte nemligen om ett af riksgäldskontoret upptaget lån, hvarvid friherre von Kræmer fäste sig. Om man öfvergår på ett consolsystem eller rentes, så är det gifvet att man icke får verkställa en sådan öfvergång våldsamt eller häftigt och med alltför stora siffror, men att man bör söka för Sverige inträda på den stora marknaden under denna form, det står jag fast vid, såsom något synnerligen önskvärdt. Det hafva de stora nationerna gjort i den mån, de kunnat, och det är, efter mitt förmenande, särdeles glädjande, att vi lefva under så lyckliga förhållanden, att det kan gå för sig äfven för oss. Skulle man nu emellertid hafva gått så långt, som till att förvandla en hel statskuld i consols, då hade man kanhända gjort sig saker till, att se bort från eller glömma skyldigheten att amortera. Jag tänker dock för högt om det svenska lynnet, för att frukta, att icke Sverige, om också icke det står utsatt i obligationerna, att de skola efter viss tids uppsägning inlösas, ändock skall gå i författning om minskning eller genom uppköp eller inlösen af upptagna lån, då tillgång dertill finnes. Sådant är icke i den typ, som blifvit begagnad i Sverige och kommer att begagnas inom utlandet, betaget staten, ty statens rätt till uppsägning står utsatt på hvarje obligation. Jag skall således icke nu gå det slutomdöme i förväg, som efter grundlagsenligt skedd granskning och efter statsrevisorernas en gång undanstökade arbete och statsutskottets deraf gjorda sammanfattning förekommer. Jag har endast, då ett bestämdt uttalande blifvit afgifvet derom, att det för riksgäldskontoret utfärdade reglementet skulle vara origtigt tolkadt, velat för min del framhålla hvad reglementets 40:de paragraf (instruktionen om upplåning) innefattar. Den börjar med uppdrag om konvertering utan förbud för viss länetyf och känner vidare icke någon inskränkning till 1 million om året för upplåning inom landet. De båda påståendena i motsats härtill äro origtiga. Jag står för min del fast vid, att reglementet har blifvit följdt och tolkadt riktigt; äfvensom att från ekonomisk synpunkt det är en klok och riktig grundsats, att det för ett land är lyckligt, om det i en viss proportion till hela statsskulden kan komma öfver till den ouppsägbara formen för lån; likasom att denna öfvergång icke bör ske i mera häftig och våldsam grad, än som skett.

Friherre Leijonhufvud: Jag har i denna fråga en mycket enkel och om man så vill mycket enfaldig åsigt, men jag vill dock säga några ord då jag antager att flera häruti dela min uppfattning.

Frågan är här, om vi skola taga inländska lån i stället för utländska. Förhållandet synes mig vara, att om i landet pågår en kapitalbildning, d. v. s. ett öfverskott af arbete, ty — om arbetet gifver mera än hvad det ögonblickliga eller dagliga behovet förbrukar, så uppstår kapitalbildning — och i den mån denna kapitalbildning blir så stark, att den kan icke blott fylla industriens behof af dagligen ökade tillgångar, utan derutöfver gifva öfverskott, då kan landet i samma mån erbjuda regeringen inländska lån. Är kapitalbildningen icke så stark, så kan landet icke erbjuda sådana lån. Man må sätta obligationerna i svenskt mynt eller stadga hvad vilkor man vill, så gå då penningarna från utlandet för att fylla behovet inom landet. Det står icke i någons magt att genom lagstiftning bestämma, att lånen skola vara inländska, med mindre än att det finnes möjlighet derför inom landet. Frågan är således den, om en sådan möjlighet finnes, om vi nu hafva tillräckligt med penningar inom landet. Denna fråga kan jag icke för närvarande upptaga till besvarande. Att man öfvergått till obligationer, som ej amorteras genom utlottning, men äro ouppsägbara från innehafvarens sida, anser jag vara rätt. De verkligen ouppsägbara obligationerna äro ouppsägbara från båda hållen, men dit hafva vi ännu icke kommit. Jag tror således, att statsutskottets betänkande är riktigt, och att riksgäldskontoret äfven behandlat saken rätt.

*Ifrågasatt
upprättande
af ett in-
hemskt obliga-
tionssystem.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls utskottets i föreliggande moment gjorda hemställan.

8—11 punkterna.

Biföllos.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,36 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Måndagen den 14 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 68, med förslag till de återstående stadgandena i det nya reglementet för riksgäldskontoret; och

bevillningsutskottets betänkande n:o 20, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 89, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inköp för statens räkning af Åkers krutbruk.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 7,02 e. m.

In fiden
A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 15 Maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 8 i denna månad.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till §§ i riksdagsbeslutet:

n:o 38, angående statsregleringen;

n:o 39, angående ifrågasatt ändring af § 6 regeringsformen;

n:o 40, angående anslag till jernvägar m. m.;

n:o 41, angående ändringar i tulltaxan;

n:o 42, angående ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna;

n:o 43, angående reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning; samt

n:o 46, angående åtskilliga på grund af § 89 regeringsformen väckta frågor.

Föredrogs och bifölls statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 68, med förslag till de återstående stadgandena i det nya reglementet för riksgäldskontoret.

Föredrogs och bifölls sammansatta stats- och bankoutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion angående dispositionen af motsedda öfverskott å statsverkets inkomster.

Föredrogs och bifölls bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda betänkande n:o 20, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 60, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel;

n:o 63, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, omfattande anslagen till Kongl. finansdepartementet;

n:o 90, angående beräkningen af statsverkets inkomster; samt

n:o 91, angående statsregleringen för år 1889 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp.

Justerades ytterligare ett protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 11,27 f. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 15 Maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial:

n:o 69, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret; och

n:o 70, angående den nya riksstaten.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse n:o 92, till Konungen, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag, n:o 45, till paragraf i riksdagsbeslutet angående odlingslånefonden.

Tillkännagafs, att Kongl. Maj:t lätit genom offentligt anslag bjuda och kalla Riksdagens samtliga ledamöter att onsdagen den 16 innevarande månad, efter förrättad gudstjenst, sig å rikssalen infinna, för att enligt 36 § riksdagsordningen af Kongl. Maj:t i nåder hemförlofvas.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter kammaren åtskildes kl. 7,03 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 16 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 10,30 f. m.

Justerades protokollen för den 9 i denna månad.

Föredrogos och biföllos statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial:

n:o 69, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret; och

n:o 70, angående den nya riksstaten.

Protokollsutdrag härom blef derpå justerat.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse till Konungen:

n:o 93, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret; och

n:o 94, med ny riksstat.

Protokollsutdrag härom justerades.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 44, angående bevilning af fast egendom samt af inkomst; och

n:o 47, angående statsregleringen.

Protokollsutdrag härom blef derefter justerat.

Herr grefven och talmannen samt kammarens ledamöter afgingo kl. 10,54 f. m. till storkyrkan, der riksdagspredikan hölls af komministern i Klara församling K. B. F. Wadström. Efter gudstjenstens slut begaf kammaren sig till rikssalen, der jemväl Andra Kammaren

infann sig. Sedan herr statsrådet och chefen för civildepartementet von Krusenstjerna uppläst Kongl. Maj:ts nådiga förordnande för hans excellens herr statsministern friherre Bildt att å Kongl. Maj:ts vägnar avsluta Riksdagen, samt herrar talmännen, hvar för sig, framfört kamrarnes undersåtliga välönskningar, och riksdagsbeslutet blifvit af herr statsrådet och chefen för civildepartementet uppläst, förklarade, å Kongl. Maj:ts vägnar, hans excellens herr statsministern 1888 års lagtima riksdag vara afslutad.

Efter det kammarens ledamöter återkommit till samlingsrummet och der intagit sina platser, uppstod grefve *Lagerbjelke* från talmansstolen och yttrade:

Mine herrar!

Innan vi nu åtskiljas, anhåller jag att till kammaren få fram-bära en vördnadsfull tacksägelse för den vänskap och det förtroende, som här kommit mig till del; likasom det är af upprigtigaste hjerta jag utbeder mig att i ett vänligt minne hos Eder, mine herrar, få vara bibehållen.

Genom de viktiga beslut, som under denna riksdag blifvit fattade, hafva afgjorts frågor, hvarom motsatta meningar ifrigt kämpat. Måtte dessa beslut lända till det allmännas sanna båtнад, lika visst, som den önskan hos oss alla är varm och upprigtig: Gud bevara Konung och fädernesland!

Herr *Reuterswärd* besvarade detta tal i följande ordalag:

Sedan Ni, herr grefve och landshöfding, nu nedlagt talmansklubban för denna riksdag och sagt kammaren Eder farväl, återstår för oss att till Eder framföra vår vördnadsfulla och hjertliga tacksamhet för det utmärkta sätt, hvarpå Ni så väl vid denna som under många föregående riksdagar ledt kammarens förhandlingar. Måtte detta ansträngande värf icke hafva menligt inverkat på Eder helsa och Edra krafter, utan måtte vi få hoppas, att Ni, herr grefve, hvilken vi med stolthet räkna såsom en af vårt lands ädlaste söner, ännu under loppet af många år kommer att verka för ett älskad fäderneslands ära och väl!

Med dessa känslor och förhoppningar anhåller Första Kammaren nu genom mig att fortfarande få vara innesluten i Eder välvilliga hägkomst.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,25 e. m.

In fidem
A. von *Krusenstjerna*.